

Forskningskommunikation i biblioteket

– rum, roller och relationer

”Vid Malmö universitet föds ofta forskningsfrågorna i samverkan och samskapande mellan forskare, medborgare, praktiker och sektorer. På detta sätt väcks forskningsfrågor som är både originella och samhällsrelevanta”
Kerstin Tham, rektor Malmö universitet (Tham, 2018).

Universitetets forskning är viktig att kommunicera eftersom en öppen dialog mellan vetenskap och samhälle bidrar till att forskningens resultat används. En aktiv dialog kan dessutom bidra med nya perspektiv och infallsvinklar för den pågående forskningen och den kan inspirera nya målgrupper att söka till högre utbildning. Malmö universitet (tidigare Malmö högskola) har sedan starten arbetat aktivt med breddad rekrytering och ett välkomnande bemötande, vilket präglar biblioteket som är öppet för alla.

Biblioteket förvaltar samlingar och hela lärosätets kunskap (Reese, 2005), vilket ger utställningar här en självklar trovärdighet och tyngd. Denna akademiska kunskap omsätts och omskapas sedan i bibliotekets informella lärandemiljö. Frågan om bibliotekets potential som rum för forskningskommunikation har länge diskuterats på Malmö universitetsbibliotek (Bergenäs et al, 2009). För att sprida kunskap om universitetets forskning startades därför projektet Forskarnas galleri 2016.

Syftet med projektet var att undersöka hur Malmö universitetsbibliotek tillsammans med lärosätets forskare

skulle kunna göra forskningen upplevbar och lättillgänglig i form av utställningar på biblioteket. Vi ville också testa bibliotekariens roll som utställningskurator.

Rum

Malmö universitet har tre bibliotek varav ett, Orkanenbiblioteket, lämpar sig bäst för utställningar på grund av sitt läge och sin storlek. Universitetsbyggnaden ligger i ett expansivt område i

Forskarnas galleri ligger centralt nära café, informationsdisk och i en passage där många rör sig. En del av galleriet är ett öppet rum med fyra ingångar. Andra delar ligger i passagerna utanför detta rum. Det gör att utställningarna har en tydligt markerad plats men samtidigt expanderar ut i resten av biblioteksrummet. I utställningarna använder vi detta i gestaltningen till exempel genom att projicera filmer på väggarna runt galleriet eller låta text

rinna ut på golvet. Galleriets placering och gestaltning har stor betydelse för hur utställningen används och tas emot. Vi tänker oss att den ska öppna ögonen för det oväntade (Björneborn, 2017).

Projektets mentor Björn Magnusson Staaf, museolog vid Lunds universitet, menar att utställningens form säger något extra som inte texten gör eller kan. Detta är något vi har tagit fasta på i utformningen av våra utställningar. Ambitionen har varit att gestaltningen av rummet ska säga någonting om vad utställningen handlar om utan att

man måste läsa texterna. Besökaren ska få en känsla av och ana vad som kommuniceras och få en direkt upplevelse i galleriet. Det ska i utställningen finnas möjlighet till olika grader av

staden och nära centralstationen vilket gör biblioteket till en naturlig mötesplats. Biblioteket används av forskare, studenter, personal och allmänhet och har nästan 400.000 besökare om året.

början av en undersökning, mitt i, eller är avslutade. Vi lyfter fram processer, metoder, svårigheter och frågeställningar för att väcka besökarnas intresse för forskningsprocessen. I varje utställning försöker vi gestalta rummet så att det visualiserar temat för det vi vill kommunicera. Det fysiska rummet ger förutsättningar och är ett utrymme för ett gränsöverskridande kunskapsande. Det är dock i interaktionen mellan forskare, bibliotekarier, besökare och rum som forskningskommunikationen skapas och pågår.

Roller

För att genomföra projektet Forskarnas galleri bildades en arbetsgrupp bestående av en projektledare, två bibliotekarie-kuratorer och en följeforskare. Dessutom hade arbetsgruppen stöd av bibliotekets team Lärandemiljö (befintligt team i ordinarie verksamhet med ansvar för bibliotekets lärandemiljö och evenemang). Vi har definierat olika roller i utställningsproduktionerna som designer, grafisk formgivare, tekniker för ljud och ljus, programansvarig, bokinköpare och kommunikatör.

fördjupning och uppmuntran till vidare studier eller kunskapsinhämtning. Det är en utmaning, både för forskare och för bibliotekarier, att hitta sätt att koka ner den traditionellt texttunga forskningen till något man upplever snarare än läser. Böcker kan dock komplettera, kommentera eller fördjupa ämnet som kommuniceras, därför är de självklara artefakter i utställningarna. För att främja lusten att lära är alla böcker i utställningen möjliga att låna under pågående utställning.

I detta projekt har vi haft ambitionen att få fördjupade kunskaper i hur vi kan använda ljud, ljus och bild för att förstärka upplevelsen i rummet. Ljussättningen är viktig eftersom den ger en speciell känsla av att här händer det någonting annat än i resten av bib-

lioteket. Den grafiska formgivningen och utställningsidén ska förmedla seriositet men också lekfullhet. Galleriet har skenor för upphängning, nät i taket för nedpendlande artefakter och ett installationsgolv som går att använda för exponering. Allt detta skapar en stor flexibilitet i hur rummet kan användas. En utgångspunkt för oss har varit att utställningarna ska vara interaktiva. De måste inte presentera resultat utan får gärna lämna öppet för besökarna att lägga till, ställa frågor och reagera. Vi har inspirerats av Agnes Wolds krönika om "den fjärde uppgiften" där Wold resonerar kring att universitet inte bara ska sprida sin forskning till det omgivande samhället – utan även folkbilda om hur forskning går till (Wold, 2017). Våra utställningar har presenterat forskningsprojekt som är i

Forskarnas galleri har varit ett aktions-forskningsprojekt med en process som växlar mellan idé, test, utvärdering och en ny vidareutvecklad idé. Under projektets gång utarbetades en modell för utställningsproduktion "Att producera utställning – en modell i 5 steg från Malmö universitetsbibliotek" (Malmö universitetsbibliotek, 2018). Här finns en beskrivning av utställningsproduktionens olika delar, checklistor för varje steg samt projektgruppens reflektioner och litteraturtips. Denna modell har varit ett stöd i arbetet med utställningar, både som en påminnelse och en referens till var i processen man befinner sig men också för att tydliggöra för forskarna hur planen för framtagandet av utställningen ser ut.

Följeforskaren har intervjuat utställande forskare, kuratorer och projektleda-

forskningen och diskutera metod och resultat (Davidson, 2018). Galleriet presenterar gärna pågående forskning för att öka intresset och förståelsen för själva forskningsprocessen. Därför har också besökarna en roll i skapandet av utställningarna. I galleriet finns alltid en möjlighet att kommentera eller ställa frågor. Under utställningsperioden har besökarna ifrågasatt, redigerat eller lagt till material och på så sätt har de blivit medskapare av utställningarna. Ibland har till och med besökarnas interaktion blivit en del av själva forskningen.

Relationer

Projektet Forskarnas galleri har gett oss som bibliotekarier en ökad kunskap om forskningen på universitetet vilket gör att vi i vårt arbete kan ge bättre stöd åt forskarna i flera delar av bibliotekets verksamhet. Under projektets första år har vi träffat 25 forskare från olika fakulteter. Dessa möten ger oss en överblick över universitetets forskning och en plattform för andra samarbeten. Projektet har visat sig växa till något mer än ett samarbete för att producera utställningar. Det har gett unika tillfällen och synergieffekter, som möten och fortsatt samarbete forskare emellan och mellan forskare och bibliotek. Det genererade också en uppbyggnad av bibliotekets boksamlingar, eftersom de kompletterades med litteratur som forskarna föreslog till utställningarna.

På Malmö universitetsbibliotek är vi vana vid att arbeta i team och detta projekt har utvecklat arbetssättet och relationerna i teamet. Eftersom formen för projektet har varit reflekterande och inspirerats av aktionsforskning fick deltagarna tid att läsa, diskutera och utvärdera. En utgångspunkt har varit Bäckströms bok "Att bygga innehåll med utställningar". Han beskriver utställningsproduktionen just som ett undersökande forskningsarbete i grupp (Bäckström, 2016).

re och fört metoddiskussioner som har fått arbetsgruppen att jobba reflexivt. Projektledarens roll har varit att samordna och jobba fram strukturer och modeller för arbetet. Kuratorerna väljer tema, skriver narrativ och formulerar innehåll för utställningarna. Vi har valt att ha två bibliotekarier som kuratorer, dels för att minska sårbarheten men också för att skapa en bättre dynamik i möten och idédiskussioner. Kuratorerna kontaktar och samarbetar med forskarna i en kreativ process genom att leda och driva men inte ta över själva idéproducerandet. För kuratorerna har det varit viktigt att lyssna, entusiasmera och utgå ifrån forskarnas idéer.

Bibliotekariens kompetens att göra referensintervjuer har varit en tillgång i mötet med forskarna. I samtalet försöker kuratorerna spinna vidare mot en fysisk gestaltning och ett sätt att presentera ämnet på. Vad i det som forskaren berättar är särskilt intressant att lyfta fram och varför? Finns det något i forskningen som kan engagera, leda till eftertanke eller locka till interaktivitet hos besökaren? Hur gestaltar vi ämnet, vad kan vara verksamt visuellt? Sedan har kuratorn tagit med

sig forskarnas material och idéer för att planera och koordinera produktionen av utställningen tillsammans med utställningsteamet.

Forskarnas roll i projektet har varit att, i samarbete med kuratorerna, bidra med innehållet i utställningen. De berättar om sin forskning, kommer med idéer omkring hur den kan kommuniceras och de deltar i evenemang eller publika samtal under utställningens gång. I en utställning svarade forskarna på frågor från bibliotekarier i en film som visades på en stor skärm. I en annan ställde besökarna frågor till forskarna där både frågor och svar projicerades på väggen i utställningen. Forskarna har i flera fall uttryckt att de känner sig trygga i samarbetet med biblioteket. Vi tror att detta beror på att de är vana vid att arbeta med bibliotekarier i olika faser av forskningsprocessen.

Forskarnas galleri bygger på idén om det livslånga lärandet, betonar vikten av att vara källkritisk och uppmuntrar till kommunikation mellan vetenskap och samhälle. Vi tycker att det är viktigt att väcka nyfikenhet, att besökaren får möjlighet att ta aktiv del av

Arbetsformen har gett processen ett djup och en medvetenhet som inte har funnits i tidigare utställningsverksamhet på biblioteket. Det har varit en utmaning att låta arbetet med utställningarna ta tid och vi har försökt att inte låsa oss vid idéer samt att våga lita på varandra och processen.

När en utställning planeras har utställningsgruppen funderat på om det finns organisationer, föreningar eller individer i samhället som skulle kunna bidra. Vi har samarbetat med Malmö stad, författare och olika föreningar i utställningsproduktionen, vilket är ett sätt att se forskningen i ett sammanhang. I kommande utställning (november 2018 – april 2019) kommuniceras forskning som har ett tätt samarbete med företag. Här har forskarna antagit en aktiv roll både då det gäller att skriva narrativ och i planeringen av hur tekniken ska användas. De har sedan i sin tur diskuterat tekniska lösningar i utställningen med företagen som ingår i forskningsprojektet.

Projektet Forskarnas galleri avslutades med en tvådagars workshop med 42 deltagande forskningskommunikatörer och bibliotekarier från svenska lärosäten. Syftet med den var att arbeta kreativt omkring hur forskningskommunikation i det fysiska biblioteket kan se ut samt att inspirera till samarbete mellan forskare, bibliotekarier och kommunikatörer. Genom arbetet med Forskarnas galleri bygger vi en slags plattform för nya möten och upptäckter. Rummet inspirerar till överraskningar och lustfyllt lärande och relationer får möjlighet att etableras och byggas. Forskarna kan återföra sina resonemang till samhället som de undersöker och besökarna får möjlighet att ta del av och diskutera forskningen. Sedan juni 2018 är Forskarnas galleri en del av den ordinarie verksamheten på Malmö universitetsbibliotek.

Deltagare i projektet: Följeforskare, Sara Kjellberg. Projektledare, Lotta Wogensén. Kuratorer, Lotti Dorthé och Annsofie Olsson. Utökad arbetsgrupp, Team Lärandemiljö på Malmö universitetsbibliotek.

Referenser:

Att producera utställning – en modell i 5 steg från Malmö universitetsbibliotek. Tillgänglig på internet: <http://blogg.mah.se/forskarnas-galleri> Bergenäs, Elisabeth, Dorthé, Lotti, Olsson, Annsofie, Schmitz, Ewa, Svensson, Anneli & Tapia, Pablo (2009).

Forskningskommunikation i det fysiska biblioteket. Biblioteket som en öppen mötesplats och ett ställe för samverkan? Malmö högskola, Bibliotek och IT.

Tillgänglig på internet: <https://muep.mah.se/handle/2043/8861>

Björneborn, L. (2017). Three key affordances for serendipity. *Journal of Documentation*, vol.73, nr 5, s. 1053-1081. Tillgänglig på internet: <https://doi.org/10.1108/JD-07-2016-0097>

Bäckström, Mattias (2016). Att bygga innehåll med utställningar: utställningsproduktion som forskningsprocess. Lund. Nordic Academic Press.

Davidsson, Eva (2008). Enhancing visitors' interest in science – a possibility or a paradox? A study of what scientific content staff members focus on when planning a new exhibition. *Research of science education* vol. 39, nr 2, s. 197-213.

G.J. Reece (2005). Multiculturalism and library exhibits: Sites of contested representation. *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 31, nr 4, s. 366-372. Tillgänglig på internet: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2005.04.006>

Swanick, Sean, Rankin, Sharon & Reinhart, Melinda (2015). Curating Exhibitions in Academic Libraries: Practical Steps. *Practical Academic Librarianship: The International Journal of the SLA*, vol. 5, nr 2, s. 1-22.

Tham, Kerstin (2018). Växthus för originell forskning med samhällsrelevans. *Rektorsbloggen*, Malmö universitet. Tillgänglig på internet: <https://blogg.mah.se/reaktor/2018/02/16/kerstin-tham-vaxthus-for-originell-forskning-med-samhallsrelevans>

Wold, Agnes (2017). "Universitetets fjärde uppgift". *Fokus*. Tillgänglig på internet: <https://www.fokus.se/2017/06/universitetets-fjarde-uppgift>